

Література

1. Видатки і ресурси домогосподарств України у 2017 році. Статистичний збірник. - Ч.1. - Київ. - 2018. 380с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 06.11.2019).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 20.07.2019).
4. Пояснювальна записка до проекту Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зниження ставки податку на додану вартість для деяких видів сільськогосподарської продукції». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH5Q41BA.html. (дата звернення 21.12.2018).

Горошкова Л.А.

д.е.н., доцент

Запорізький національний університет

Хлобистов Є.В.

д.е.н., професор

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Волков В.П.

д.е.н., професор

Запорізький національний університет

Будякова К.В.

студентка

Запорізький національний університет

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ОТГ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Актуальність реформування територіальної організації влади, що триває в Україні, була зумовлена тим, що адміністративно-територіальний устрій у країні не відповідав вимогам трансформаційних процесів і у деякій мірі був перешкодою перетворенням у державі, обмежував можливості здійснювати ефективну регіональну політику, і, як наслідок, стримував розвиток як територій, так і держави загалом. Саме тому Указом Президента України була схвалена «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», в якій викладений комплексний підхід до реформ у країні [1]. На державному рівні проголошено, що новий адміністративно-територіальний устрій повинен стати основою побудови нової моделі територіального управління, що вимагає вивчення передумов здійснення ефективного управління ресурсами на місцевому рівні та формування методологічної бази удосконалення територіальної організації влади шляхом, насамперед, формування самодостатніх територіальних громад.

Управління ресурсами є основою для функціонування будь-яких складних систем мікро-, мезо- та макрорівня. Для аналізу та оцінки якості управління використовують категорію виробничо-ресурсного потенціалу, що визначає

собою максимальну здатність нагромаджених і підготовлених до переробки природних, матеріально-технічних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів задовольняти потреби суспільства і окремого громадянина.

Ресурси, що відповідно до чинного законодавства є у розпорядженні ОТГ можливо згрупувати таким чином:

а) природно-географічні: земельні, лісові, водні, мінерально-сировинні, біологічні, енергетичні;

б) соціально-економічні: матеріальні (рухоме і нерухоме майно, комунікації), фінансові (доходи та витрати бюджету, дотації, субвенції, гранти), людські та нематеріальні (інформації, технології, комунікації).

Отже перераховані ресурси, на нашу думку, і забезпечує можливості для забезпечення фінансової спроможності та самодостатності ОТГ.

Проведемо аналіз природно-географічного потенціалу та соціально-економічного стану ОТГ Запорізької області. В якості основних аналізованих показників нами були обрані такі: власні доходи на 1 особу; видатки розвитку (капітальні видатки) на 1 особу, інфраструктурна субвенція на 1 особу та базова/реверсна дотація на 1 особу. Результати аналізу наведені на рис. 1.

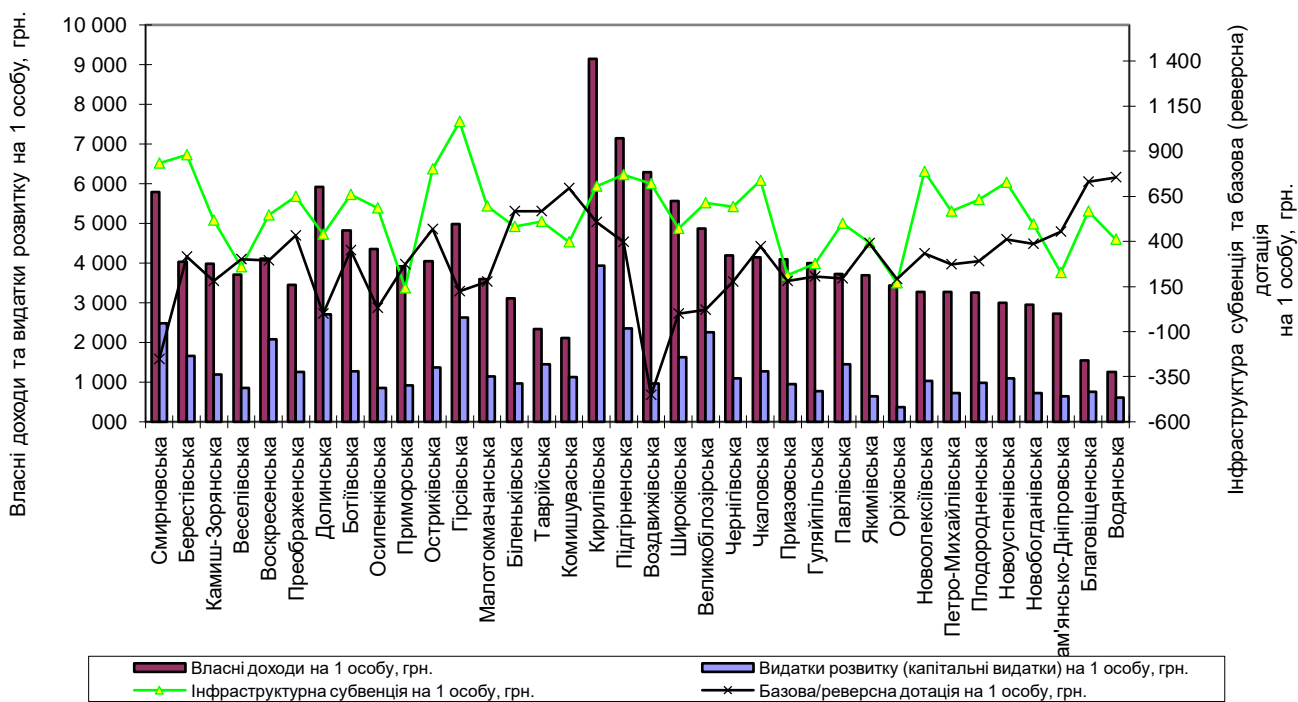

Рис. 1 Основні фінансові показники на 1 особу у ОТГ Запорізької області у 2018 році

Як бачимо, за цими показниками по ОТГ Запорізької області отримані різні показники. Отже, можливо вважати фінансово спроможними такі ОТГ Запорізької області: Смирновська, Берестівська, Каміш-Зорянська, Долинська, Широківська, Гірсівська, Ботіївська, Кирилівська, Чкаловська, Підгірненська, Великобілозірська, Чернігівська, Воскресенська, Остриківська, Павлівська.

З метою визначення причин такої диференціації рівня економічного розвитку, нами був проведений аналіз природно-географічного потенціалу зазначених громад.

За чисельністю населення ці громади належать до різних груп класифікації Мінрегіону. Так до першої групи (з чисельність населення понад 15 тисяч осіб) належить тільки Чернігівська ОТГ (16800 осіб); до другої групи (з чисельністю населенні від 10 до 15 тисяч осіб) належить також тільки одна ОТГ – Широківська (11000 осіб); до третьої групи (з чисельністю населення від 5 до 10 тисяч осіб) належать п'ять ОТГ: Комиш-Зорянська (6300 осіб), Воскресенська (5800 осіб), Долинська (5800 осіб), Кирилівська (6700 осіб), Великобілозірська (7900 осіб); інші сім ОТГ належать до першої групи (з чисельністю населення до 5000 осіб): Берестівська (4700 осіб), Ботіївська (2100 осіб), Остриківська (2900 осіб), Гірсівська (2000 осіб), Підгірненська (2200 осіб), Чкаловська (3300 осіб) та Павлівська (3600 осіб). Отже це дає підстави не погодитись з думкою експерта Мінрегіону Яніни Казюк [2], яка вважає, що невеликі за територією та чисельністю населення ОТГ здебільшого мають низьку фінансову спроможність, такі громади не мають достатнього трудового потенціалу для свого розвитку та якісного управління. Вона вважає, що виняток становлять окремі громади, на територіях яких розміщені бюджетоутворюючі та потужні підприємства реального сектору економіки. На нашу думку, потужні підприємства дійсно мають суттєве значення для ОТГ, але ці підприємства наявні на території ОТГ внаслідок відповідного природо-ресурсного та соціально-економічний потенціалу території.

З метою оцінки потенціалу безбитковості ОТГ Запорізької області та прогнозування ситуації в області, у даному географічному дослідженні використані можливості регресійного аналізу. В результаті побудована регресійна модель, точність якої визначається за допомогою коефіцієнта детермінації R^2 , значимість – за допомогою критерія Фішера. Для проведення регресійного аналізу використана процедура РЕГРЕСІЯ у MS Excel.

Встановлено, що основними факторами формування фінансової спроможності та самодостатності ОТГ є не чисельність населення, а ресурсний потенціал. Складовими цього потенціалу є природно-географічні (земельні, лісові, водні, мінерально-сировинні, біологічні, енергетичні) та соціально-економічні (матеріальні, фінансові, людські та нематеріальні) ресурси.

Авторами доведено, що нині маємо частину територій, де тільки йде процес створення ОТГ. В роботі доводиться, що в основі подальшого формування ОТГ мають стати комплексний потенціал територіального розвитку, а саме – природний та соціально-економічний потенціали. Саме градієнти (як територіально визначена сукупність можливостей) комплексного потенціалу розвитку формуватимуть адміністративну делімітацію (територіальне охоплення) ОТГ, які будуть мати ознаки економічної спроможності та ефективного розвитку на засадах збалансованості ресурсів, інтересів та конкурентоспроможності.

У подальшому процесі децентралізації доцільно здійснювати укрупнення ОТГ за кластерним принципом. Центрами тяжіння таких кластерів (ядрами

кластерів) повинні стати такі ОТГ, які сформувавши достатній рівень фінансової спроможності і самодостатності на добровільному етапі децентралізації, та мають ресурсний потенціал для сталого розвитку.

Отже в результаті проведених досліджень нами доведено, що саме природно-географічний та соціально-економічний потенціал є основою для фінансової спроможності та самодостатності ОТГ за умови ефективного управляючого впливу на ці складові.

Література

1. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (від 12 січня 2015 р., № 5/2015). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення 04.02.2018).
2. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/7991?page=6>.

Горошкова Л.А.

д.е.н., доцент

Запорізький національний університет

Хлобистов Є.В.

д.е.н., професор

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Краснопахта Є.В.

студентка

Запорізький національний університет

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПАРАМЕТРІВ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Атмосфера відіграє провідну роль у глобальному, регіональному та локальному перенесенні забруднювальних речовин та забрудненні природного середовища. В умовах зростання антропогенного навантаження внаслідок накопичення шкідливих домішок, які зумовлюють забруднення атмосфери, уповільнюється процес її природного самоочищення. На сьогодні вже наявні глобальні наслідки забруднення атмосфери – накопичення в ній парникових газів та виснаження озонового шару. За таких умов потребує вирішення проблема моделювання детермінант динаміки забруднення атмосфери в Україні та визначення пріоритетів екологічної політики [1].

У роботі проведене економіко-статистичне моделювання обсягів та темпів зростання викидів шкідливих речовин у атмосферу в Україні. Здійснено економіко-статистичне моделювання детермінант динаміки викидів шкідливих речовин в Україні. Моделювання проведене для таких речовин: діоксиду сірки, діоксиду азоту, оксиду вуглецю та діоксиду вуглецю. Для цього використано дані щодо обсягів викидів шкідливих речовин впродовж 1991 – 2017 років та темпів їх зростання. Сутність моделі полягає в тому, щоб визначити безпечні межі зміни обсягів викидів зазначених шкідливих речовин та темпів їх зростання. Такий підхід зумовлений тим, що ми вважаємо, що впродовж досліджуваних років в країні обсяги викидів коливались у певних межах, але екологічної